

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра управління та освітніх технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-
педагогічного факультету

_____ професор В.Д.Шинкарук

« » _____ 2020

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри управління
та освітніх технологій

Протокол №10 від «04» 05. 2020

Завідувач кафедри управління
та освітніх технологій

_____ професор С.О. Кубицький

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ
ОРГАНІЗАЦІЇ»**

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

освітньо-професійна програма «Управління персоналом»

Факультет: гуманітарно-педагогічний

Розробник: Базелюк Василь Григорович, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри управління та освітніх технологій

**1. Опис навчальної дисципліни
«Управління стратегічним розвитком організації»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	Магістр	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Спеціальність	073 Менеджмент	
Освітня програма	«Управління персоналом»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>30 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>30 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>- год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<i>120 год.</i>	<i>120 год.</i>
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Управління стратегічним розвитком організації» є вибіркоким компонентом освітньо-професійної програми «Управління персоналом» для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Метою навчальної дисципліни є теоретична підготовка студентів і формування у них навичок у сфері управління стратегічним розвитком організації.

Завданнями дисципліни є формування системи знань та практичних навичок студентів із управління стратегічним розвитком організації, визначення стратегічних цілей, організації стратегічного планування, оцінки стратегії та її реалізації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- сутність стратегічного управління;
- наукові підходи до стратегічного управління;
- передумови виникнення стратегічного управління;
- сутність стратегічного планування;
- сутність стратегії, класифікація стратегій;
- основні етапи розробки та реалізації стратегії;
- місію, цілі організації;
- фактори зовнішнього та внутрішнього середовища організації;
- SWOT-аналіз;
- етапи формування стратегії організації;
- базові стратегії;
- стратегічні альтернативи, методику їх оцінки;
- конкурентні та функціональні стратегії;
- базові стратегічні підходи до обґрунтування стратегічних альтернатив розвитку організації;
- особливості та дії в процесі реалізації стратегії;
- основні підходи до здійснення організаційних стратегічних змін;
- сутність, етапи та підходи до здійснення стратегічного контролю, мотивації.

вміти:

- формулювати методологічні основи стратегічного управління;
- виділяти етапи розробки та реалізації стратегії;
- формулювати місію та цілі організації;
- аналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище організації;

- проводити SWOT-аналіз;
- формулювати базові стратегії;
- визначати стратегічні альтернативи;
- визначати критерії оцінки стратегічних альтернатив;
- формулювати конкурентні та функціональні стратегії;
- користуватися законодавчою, нормативно-довідковою інформацією в процесі розробки та реалізації стратегії організації;
- використовувати методи стратегічного управління;
- розробляти систему планів організації;
- розробляти основні напрямки діяльності організації;
- розробляти плани розвитку організації та тактичні плани;
- розробляти програми і плани – проекти;
- здійснювати техніко-економічне обґрунтування стратегії розвитку організації.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність виявляти сутність проблем у професійній сфері.

ЗК2. Здатність володіти системним підходом до аналізу й оцінки ситуації.

ЗК3. Здатність аналізувати, верифікувати, оцінювати повноту та достовірність інформації в ході професійної діяльності.

ЗК5. Здатність виявляти ініціативу та здійснювати лідерські функції в колективі задля досягнення спільної мети.

ЗК7. Здатність ясно висловлюватися, бути переконливим.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Володіння теорією управлінської діяльності, сучасними практиками управління розвитком організації.

СК2. Володіння нормативно-правовими документами.

СК3. Здатність розробляти та реалізовувати перспективний план розвитку організації.

СК5. Здатність виконувати управлінські функції в організації.

СК6. Здатність управляти розвитком персоналу організації.

СК8. Здатність використовувати методи стратегічного управління.

СК11. Здатність застосовувати базові стратегічні підходи до обґрунтування стратегічних альтернатив розвитку організації.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Управління стратегічним розвитком організації»

МОДУЛЬ 1

Тема 1. Предмет, цілі та завдання управління розвитком організації

Управління розвитком організації як предмет вивчення. Сутність та місце управління розвитком у загальній системі управління організацією.

Теоретичні основи управління розвитком організації. Вивчення сучасної практики управління розвитком в зарубіжних та передових вітчизняних організацій. Засвоєння методичного інструментарію діагностування потенціалу розвитку та прикладних аспектів управління розвитком організації за умов структурно-мінливого зовнішнього середовища.

Тема 2. Поняття і сучасні концепції управління розвитком організації

Онтологія управління розвитком організації. Поняття еволюції, функціонування та розвитку організації. Розвиток організації у контексті її базових категорій (процеси, ресурси/продукти/ механізми, структура, культура, управління). Дескриптивне (описове.) та нормативне (ідеальне) розуміння розвитку організації. Принципи, функції і методи управління розвитком.

Розвиток підприємства як об'єкт управління. Розвиток організації як наслідок дії законів еволюції організації (несвідоме) та як наслідок прийняття спеціальних адміністративних (управлінських) рішень (свідоме). Цілі та завдання розвитку організації.

Рушійні сили розвитку організації. Основні чинники розвитку сучасного організації: просторові та часові. Внутрішньоорганізаційні угоди та їх вплив на ефективність розвитку організації. Сила тиску внутрішнього та зовнішнього середовища як чинник розвитку організації. Визначення балансу очікувань між організацією та іншими суб'єктами як основне завдання його гармонійного розвитку.

Альтернативи і вектори розвитку підприємства. Різновиди розвитку: інтенсивний та екстенсивний, зовнішній і внутрішній, кількісний (зростання) та якісний (розвиток як такий). Ландшафт бізнес-середовища та стратегічний простір розвитку організації. Функціональні напрями розвитку: техніко-технологічний, соціальний, організаційний, діловий.

Тема 3. Потенціал розвитку організації та його діагностика

Передумови розвитку організації. Ідентифікація організації та її оточення. Компетенції організації як відправна точка її розвитку. Стратегічний простір розвитку організації та його конфігурація. Взаємний вплив зовнішніх та внутрішніх передумов розвитку організації та можливості їх формування (створення).

Поняття потенціалу розвитку організації. Загальна характеристика потенціалу розвитку. Структура потенціалу розвитку: основні елементи (виробничий, фінансовий, маркетинговий, організаційний потенціали та можливості зовнішнього середовища), взаємозв'язки, процеси.

Діагностування потенціалу розвитку організації. Об'єкти діагностування: якісна характеристика змін зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Тріада діагностування розвитку організації: аналіз можливостей, характеристика стратегічних намірів та ідентифікація вимог ринку. Оцінка відповідності рівня змін у внутрішньому середовищі організації якісним змінам її оточення.

Індикатори розвитку організації. Формальні та неформальні показники розвитку організації. Формальні результуючі індикатори (розмір підприємства, спектр диверсифікації продукту, фінансові показники діяльності, конкурентні переваги), формальні забезпечуючі індикатори (система управління, кваліфікація персоналу, стан техніко-технологічної бази підприємства), неформальні результуючі (стабільність, стійкість, мобільність діяльності підприємства, досягнення стратегічних цілей, узгодженість інтересів основних агентів, імідж підприємства), неформальні забезпечуючі індикатори (компетентність персоналу, розвиненість системи партнерських зв'язків, інформаційне забезпечення). Управлінські орієнтири та критерії успішного розвитку організації.

МОДУЛЬ 2

Тема 4. Структура механізму управління розвитком організації

Господарський механізм управління організації. Визначення категорії "господарський механізм управління". Характеристика фаз циклу управління організацією. Якісний аналіз елементів господарського механізму управління. Кількісний аналіз елементів господарського механізму управління.

Управління ризиками на підприємстві. Сутність ризиків та їх види. Різниця понять "ризик" та "невизначеність". Зони ризиків залежно від втрат. Економічна межа ризику організації. Структура процесу управління ризиками. Вибір методу впливу на ризики.

Методи творчого вирішення проблем у процесі управління організацією. Аналітичні та неаналітичні методи вирішення проблем.

Мозковий штурм (мозкова атака). Синектика та види аналогій. Метод контрольних запитань. Метод морфологічного аналізу. Когнітивні карти. Сутність, мета, послідовність дій та використання кожного з методів.

Тема 5. Принципи формування господарського механізму організації

Принципи господарського механізму в організації. Еквівалентність між метою та засобами її досягнення. Урахування усіх аспектів діяльності в організації. Урахування змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Узгодженість інтересів усіх учасників. Здатність господарського механізму до розвитку.

Комплексність господарського механізму. Економічні механізми підприємства. Організаційні механізми організації. Мотиваційні механізми організації. Фінансові механізми організації.

Саморозвиток господарського механізму. Взаємовигідність нововведень щодо співвідношення "ціна - якість". Адаптивність господарського механізму. Складність структури управління.

Альтернативи розвитку організації. Визначення діапазону можливих моделей розвитку: від збереження існуючих позицій на ринку до зміни профілю діяльності. Розробка можливих видів діяльності організації (з урахуванням можливостей власного виробництва та кооперування з іншими учасниками ринку). Вибір "вектору розвитку" організації.

Тема 6. Особливості формування альтернатив розвитку різних організацій

Стратегічне партнерство як форма розвитку організації. Основні засади міжфірмової співпраці. Передумови формування та типологія стратегічних альянсів. Стратегічні наслідки створення альянсів для їх учасників. Моделі поведінки організації за умов стратегічних союзів. Напрями і масштаби стратегічних змін за різних форм партнерських взаємин. Сфери поширення стратегічних альянсів.

Розвиток організації за рахунок внутрішніх резервів. Напрями внутрішнього розвитку організації. Особливості внутрішнього розвитку залежно від типу організації. Функціональні напрями розвитку організації. Розвиток організації у контексті структури внутрішнього середовища. Вибір "векторів" розвитку організації за рахунок внутрішніх резервів.

Тема 7. Загальна характеристика системної ефективності функціонування та розвитку організації

Методологічні аспекти дослідження системної ефективності. Проблеми оцінки системної ефективності організації. Використання методів системного підходу та кваліметрії щодо ефективності функціонування та розвитку організації. Характеристика суб'єкта та об'єкта оцінки організації. Логіка оцінок.

Онтогенез категорії "ефективність". Етимологія категорії "ефективність". Теорія оцінювання. Недоліки та переваги сучасних підходів щодо визначення ефективності організації.

Визначення системної ефективності. Різниця між категоріями якості та ефективності. Модель функціонування організації. Визначення категорії "системна ефективність".

МОДУЛЬ 3

Тема 8. Діагностика факторів системної ефективності організації

Результативність організації. Життєвий цикл результату. Види цілей. Рівень досягнення цілей. Процес об'єктивізації цілей. Процес цілепокладання. Типи ієрархічних структур. Методи узгодження цілей.

Ресурсоємність і ресурсовіддача. Трансакційні та альтернативні витрати. Інтелектуальні ресурси. Калькулювання виробничої та повної собівартості. Характеристика методів калькулювання собівартості. Функціонально-вартісний аналіз; завдання, форми та особливості. Послідовність проведення функціонально-вартісного аналізу.

Оперативність. Своєчасність. Відтворювальний цикл підприємства. Швидкодія системи. Стійкість циклів і процесів. Використання кривої засвоєння.

Якість потенціалу як джерела ефективності організації.

Архітектура потенціалу. Загальна структура техніко-технологічної бази організації. Основні показники техніко-економічного рівня виробництва. Якість трудового потенціалу організації.

Функціональна організованість організації. Узгодженість підсистем та елементів організації. Актуалізація функцій. Дилема зосередження та лабільності функцій. Нейтралізація дисфункцій.

Тема 9. Оцінка системної ефективності розвитку організації

Структура системної ефективності. Інтегральний показник системної ефективності організації. Комплексні умови виникнення системної ефективності організації. Фактори впливу на формування ефективного

результату. Цільові нормативи та соціально-економічні індикатори розвитку організації.

Методи формування комплексного показника системної ефективності. Метод теорії корисності. Метод векторної оптимізації. Методи ситуаційного управління та моделювання. Сутність, мета, послідовність дій та використання кожного з методів.

Тема 10. Прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах конфлікту

Поняття теоретико-ігрової моделі. Класифікація інформаційних ситуацій. Інгрідієнт функціонала оцінювання. Функція ризику. Зведення економічних ситуацій до ігрових задач. Скінченні ігри з нульовою сумою. Дилема ув'язненого та олігопольні ринки. Гра у "старі" та "нові" товари. Планування структури посівних площ. Інвестування капіталу. Ігрова модель задачі побудови портфелю активів. Формування валютного кошика. Формування портфелю інвестиційних проектів. Розв'язування матричної гри в чистих стратегіях. Застосування змішаних стратегій для розв'язування антагоністичних ігор.

МОДУЛЬ 4

Тема 11. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності

Особливості побудови платіжної матриці для гри з природою. Прийняття рішень за заданого розподілу ймовірності. Критерій Байєса та його модифікації. Критерій мінливості (варіації) значень елементів функціонала оцінювання. Прийняття рішень за невідомого розподілу ймовірності. Критерії Вальда та Севіджа. Принцип максимальної визначеності Гіббса-Джейнса.

Тема 12. Багатокритеріальні ігрові моделі та прийняття рішень

Сутність проблеми прийняття багатокритеріальних рішень. Постановка багатокритеріальної задачі. Концептуальні проблеми, пов'язані з розв'язанням багатокритеріальних задач. Визначення області компромісу. Вибір схеми компромісу та відповідного їй принципу оптимальності. Нормалізація критеріїв. Урахування пріоритету. Способи нормалізації. Зміна інгрідієнта. Нормалізація зі збереженням одиниць вимірювання. Відносна нормалізація. Природна нормалізація. Способи відображення пріоритету. Ряд пріоритету. Ряд бінарних відношень пріоритету. Вектор вагових коефіцієнтів пріоритету.

Тема 13. Управління розвитком підприємства в зоні бифуркації

Необхідність управління бифуркацією організації.

Дослідження стану нерівноваги підприємства. Механізм управління бифуркацією промислового підприємства. Управління розвитком підприємства в області детермінованого хаосу.

Дослідження стану нерівноваги організації. Механізм управління бифуркацією промислової організації. Управління розвитком організації в області детермінованого хаосу.

Тема 14. Розвиток організації на основі оптимізації фінансових ризиків

Оцінка ризику на основі аналізу фінансового стану організації. Групи показників, що застосовуються при оцінці фінансового стану організації (ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, оборотності, ефективності використання активів). Сутність застосування моделі оцінки капітальних активів (МОКА) при оцінці фінансових ризиків. Моделі формування оптимального портфелю цінних паперів (модель Марковіца, модель Тобіна).

Тема 15. Управління сталим розвитком організації

Класифікація факторів, що впливають на стійкий розвиток підприємства. Діагностика втрати стійкості в умовах невизначеності. Формування механізму стійкого розвитку підприємства. Модель управління стійким розвитком підприємства. Використання нечіткого-множинного підходу для моделювання та оцінювання стійкості розвитку підприємства.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с. р.		л	п	с. р.
Модуль 1.								
Тема 1. Предмет, цілі та завдання управління розвитком організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 2. Поняття і сучасні концепції управління розвитком організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 3. Потенціал розвитку організації та його діагностика	12	2	2	8	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6	24	36	6	6	24
Модуль 2.								
Тема 4. Структура механізму управління розвитком організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 5. Принципи формування господарського механізму організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 6. Особливості формування альтернатив розвитку різних організацій	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 7. Загальна характеристика системної ефективності функціонування та розвитку організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2	48	8	8	32	48	8	8	32
Модуль 3.								
Тема 8. Діагностика факторів системної ефективності організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 9. Оцінка системної ефективності розвитку організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 10. Прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах конфлікту	12	2	2	8	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 3	36	6	6	24	36	6	6	24
Модуль 4.								
Тема 11. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 12. Багатокритеріальні ігрові моделі та прийняття рішень	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 13. Управління розвитком організації в зоні біфуркації	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 14. Розвиток організації на основі оптимізації фінансових ризиків	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 15. Управління сталим розвитком організації	12	2	2	8	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 4	60	10	10	40	60	10	10	40

Усього годин	180	30	30	120	180	30	30	120
Курсова робота	-	-	-		-	-	-	
Усього годин	180	30	30	120	180	30	30	120

4. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

5. Теми практичних занять

	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, цілі та завдання управління розвитком організації	2
2	Поняття і сучасні концепції управління розвитком організації	2
3	Потенціал розвитку організації та його діагностика	2
4	Структура механізму управління розвитком організації	2
5	Принципи формування господарського механізму організації	2
6	Особливості формування альтернатив розвитку різних організацій	2
7	Загальна характеристика системної ефективності функціонування та розвитку організації	2
8	Діагностика факторів системної ефективності організації	2
9	Оцінка системної ефективності розвитку організації	2
10	Прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах конфлікту	2
11	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	2
12	Багатокритеріальні ігрові моделі та прийняття рішень	2
13	Управління розвитком підприємства в зоні біфуркації	2
14	Розвиток організації на основі оптимізації фінансових ризиків	2
15	Управління сталим розвитком організації	2
	Разом	30

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Розкрийте сутність поняття "стратегічне управління".
Чим викликана актуальність проблеми сталого розвитку?
2. Які основні чинники стимулювали появу ідей сталого розвитку?
3. Охарактеризуйте вплив глобалізації на процес сучасного світового розвитку.
4. Яким чином пов'язана глобалізація з появою і еволюцією ідей сталого розвитку?
5. Які глобальні проблеми становлять найбільшу загрозу для сталого розвитку людської цивілізації?
6. Розкрийте зміст поняття "сталий розвиток".
7. На яких засадах розробляються стратегії сталого розвитку?
8. Якими є головні передумови реалізації ідей сталого розвитку суспільства на різних рівнях управління?
9. У чому полягає об'єктивна обумовленість сталого розвитку?
10. Охарактеризуйте кінцеві продукти стратегічного управління.
11. Назвіть основні поняття стратегічного управління.
12. Назвіть об'єкти стратегічного управління та пов'язані з ними види стратегій.
13. Охарактеризуйте особливості стратегічного управління.
14. Що включає в себе структура системи стратегічного управління?
15. Які наукові підходи застосовуються до стратегічного управління?
16. Назвіть передумови виникнення стратегічного управління.
17. Що є управлінням шляхом ранжування стратегічних завдань?
18. У чому полягає управління за "слабкими сигналами"?
19. Прокоментуйте умови, "стратегічної несподіванки".
20. Дайте характеристику непрямого впливу.
21. Дайте характеристику безпосереднього впливу.
22. Що таке модель п'яти сил конкуренції М. Портера?
23. Для чого необхідний аналіз конкуренції у галузі?
24. Назвіть фактори, які впливають на інтенсивність конкуренції у галузі.
25. Охарактеризуйте бар'єри, які перешкоджають входженню у галузь.
26. Чим визначається сила постачальників і споживачів?
27. У чому полягає цінність моделі п'яти сил конкуренції?
28. Дайте характеристику факторам внутрішнього середовища організації.
29. Перерахуйте функціональні зони, за якими проводиться аналіз внутрішнього середовища організації.
30. Розкрийте сутність потенціалу організації.
31. Що являє собою SWOT-аналіз і для чого він потрібний?

32. Що являє собою місія організації? Яку роль виконує місія?
33. Які функції виконують цілі?
34. Назвіть вимоги, що пред'являються до цілей організації.
35. Назвіть сфери, в яких організації установлюють свої цілі.
36. Чим відрізняються фінансові цілі від стратегічних?
37. Дайте характеристику етапам вироблення стратегії.
38. Розкрийте зміст базових стратегій.
39. Що є синергічним ефектом?
40. Розкрийте сутність стратегічних альтернатив.
41. Назвіть критерії, які застосовуються для оцінки ефективності
42. стратегії.
43. З якою метою визначається позиція організації на ринку? Які
44. методи для цього використовуються?
45. Як класифікує матриця Бостонської консультативної групи
46. стратегічні господарські підрозділи і які особливості стратегій, яких вони притримуються?
47. Які стратегічні завдання можна вирішити за допомогою матриці БКГ?
48. У чому полягає сутність матриці "Привабливість галузі – конкурентна позиція" ("Дженерал електрик – МакКінзі")?
49. Назвіть види конкурентних стратегій.
За яких умов підприємство обирає стратегію мінімізації витрат?
50. Які фактори сприяють стратегії мінімізації витрат?
51. Розкрийте переваги стратегії мінімізації витрат, зважаючи на модель п'яти сил конкуренції.
52. У чому недоліки стратегії мінімізації витрат?
53. Дайте характеристику конкурентоспроможності потенціалу.
54. Назвіть методи оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
55. Назвіть основні групи планів, які розробляються в організації.
56. Розкрийте зміст стратегічного плану.
57. Що являє собою план розвитку організації?
58. Дайте характеристику тактичним планам організації.
59. Що є програмою та планом-проектом?
60. Які стратегічні зміни необхідно провести в організації для успішної реалізації стратегії?
61. У чому полягає завдання стратегічного контролю?
62. Як здійснюється процес стратегічного контролю?
63. Назвіть групи показників, за якими фіксується стан організації.
64. Які дії включає в себе реалізація стратегії?
65. За якими показниками можна визначити якість формування і реалізації стратегії?
70. Як можна зменшити опір персоналу в процесі реалізації стратегії?

71. Які існують види навчання?
72. Перелічіть методи навчання персоналу на робочому місці та поза нього.
73. У чому полягає роль служби управління персоналом при організації навчання?
74. Розкрийте сутність поняття «атестація персоналу», перелічіть типи та види атестації персоналу.
75. Охарактеризуйте основні етапи проведення атестації персоналу.
76. Розкрийте сутність поняття «ділова кар'єра», перелічіть її основні види.
77. Що являє собою кар'єрограма, з якою метою вона складається та що відображає?
78. Розкрийте сутність та основні етапи службово-професійного просування
79. Розкрийте сутність поняття «управління діловою кар'єрою».
80. Які висувуються основні вимоги до психологічних якостей працівників та керівників сучасних організацій?
81. Розкрийте сутність та значення соціального розвитку колективу.
82. Які існують методи збору соціальної інформації?
83. Розкрийте зміст процедури процесу відбору кандидата на зайняття вакантної посади.
84. Розкрийте сутність поняття «кадровий резерв». Перелічіть принципи та методи його формування.

Тести для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Стратегічне управління – це:
 - 1) наука;
 - 2) мистецтво;
 - 3) вид діяльності;
 - 4) всі відповіді вірні.

2. Призначення місії організації – це:
 - 1) пояснення ринку того, що представляє собою підприємство або до чого воно прагне;
 - 2) пояснення ринку на який прибуток розраховує підприємство;
 - 3) пояснення співробітникам загальної цілі і призначення організації;
 - 4) правильні відповіді 1 і 2;
 - 5) правильні відповіді 1 і 3;
 - 6) немає вірної відповіді.

3. Які показники можуть використовуватись для обґрунтування стратегій:
 - 1) економічні;
 - 2) кількісні;
 - 3) фінансові;
 - 4) нефінансові;
 - 5) всі відповіді вірні.

4. Що таке SMART-вимоги?
 - 1) вимоги до побудови «дерева цілей»;
 - 2) вимоги до стратегічного управління підприємством;
 - 3) вимоги до проведення SWOT-аналізу;
 - 4) вимоги до формулювання цілей.

5. Які особливості притаманні стратегічному управлінню в умовах турбулентного бізнес-середовища?
 - 1) необхідно частіше корегувати стратегії, що реалізуються;
 - 2) підвищується надійність прийняття управлінських рішень;
 - 3) з'являється можливість встановлення чітких взаємозв'язків між стратегічними цілями і заходами з їх досягнення;
 - 4) скорочуються строки стратегічного планування;
 - 5) немає правильної відповіді.

6. КРІ – це:
 - 1) будь-які показники діяльності організації;

- 2) «оцифровані» цілі;
- 3) вірні відповіді 1 і 2;
- 4) немає вірної відповіді.

7. Показниками планування та реалізації стратегії можуть бути:

- 1) економічність стратегії;
- 2) результативність стратегії;
- 3) ефективність стратегії;
- 4) всі відповіді вірні.

8. Що є головним завданням стратегічного мислення?

- 1) пошук шляхів найбільш ефективного використання ресурсів;
- 2) раціональність використання виробничого потенціалу;
- 3) зміцнення здатності підприємства до змін;
- 4) зменшення ризику.

9. Двоєдина мета власника організації передбачає:

- 1) підвищувати якість продукції;
- 2) збільшувати прибуток;
- 3) мати змогу генерувати достатні для діяльності організації кошти;
- 4) знижувати витрати підприємства;
- 5) наймати на роботу тільки висококваліфікованих працівників.

10. До способів формування стратегічного плану відносяться:

- 1) максимальна деталізація і кількісна оцінка основних положень стратегічного плану (жорсткий спосіб);
- 2) описовий спосіб, де числові показники грають другорядну роль (м'який спосіб);
- 3) прямий та непрямий;
- 4) всі відповіді вірні;
- 5) немає вірної відповіді.

11. Яка специфічна ознака з приведених відрізняє стратегічне планування від інших видів планування?

- 1) переважна орієнтація на внутрішній розвиток;
- 2) переважна орієнтація на клієнта;
- 3) переважна орієнтація на зміни зовнішнього середовища;
- 4) переважна орієнтація на технологічне лідерство;
- 5) немає вірної відповіді.

12. Одним з етапів стратегічного аналізу діяльності організації є:

- 1) аналіз операційної системи;
- 2) цілевстановлення;

- 3) стратегічний синтез;
- 4) немає вірної відповіді.

13. Вибору стратегії передують:

- 1) оцінка і контроль виконання стратегії;
- 2) розробка та оцінка стратегічних альтернатив;
- 3) зміна організаційної структури;
- 4) немає вірної відповіді.

14. Які існують типи конкурентних переваг?

- 1) низькі витрати і спеціалізація;
- 2) спеціалізація і диференціація;
- 3) якість і спеціалізація;
- 4) низькі витрати і диференціація.

15. Стратегія організації – це:

- 1) план, орієнтир, напрямок розвитку;
- 2) модель стратегічної поведінки;
- 3) завдання для топ-менеджменту;
- 4) всі відповіді вірні.

16. Етап стратегічного управління «стратегічне планування» включає:

- 1) мотивацію на досягнення стратегічних результатів діяльності;
- 2) контролінг;
- 3) стратегічний синтез;
- 4) всі відповіді вірні.

17. До внутрішнього середовища організації відносяться:

- 1) політика, економіка, НТП, культура;
- 2) споживачі, конкуренти, політика, економіка;
- 3) управління, фінанси, маркетинг, продукт;
- 4) споживачі, конкуренти, постачальники, посередники по збуту.

18. Що відноситься до зовнішніх загроз організації?

- 1) втрата частки державного фінансування чи пільг;
- 2) малоефективна організаційна структура управління;
- 3) незадовільна кваліфікація персоналу;
- 4) застаріла матеріально-технічна база виробництва організації.

19. SWOT-аналіз передбачає:

- 1) спільне вивчення зовнішнього і внутрішнього середовища організації;
- 2) встановлення цілей організації;

- 3) зміну організаційної культури;
- 4) оцінку міри ризику.

20. Конкурентні переваги організація може знаходити у наступних напрямках:

- 1) тільки усередині організації;
- 2) тільки поза організацією;
- 3) усередині організації і поза ним;
- 4) немає вірної відповіді.

21. Яка група відповідей відображає послідовність типових стадій життєвого циклу товару?

- 1) виведення на ринок, старіння, зрілість;
- 2) розробка товару, зростання, зрілість, старіння;
- 3) виведення на ринок, зростання, зрілість, старіння;
- 4) виведення на ринок, зростання, старіння, схід з ринку;
- 5) немає вірної відповіді.

22. Що є головним завданням і головною складністю аналізу макросередовища?

- 1) аналіз політичних чинників;
- 2) прогнозування майбутніх змін;
- 3) аналіз економічних чинників;
- 4) оцінка впливу організації на макросередовища.

23. Яка із стратегій реалізується у внутрішньому середовищі?

- 1) цінова стратегія;
- 2) товарна стратегія;
- 3) маркетингова стратегія;
- 4) стратегія зниження виробничих витрат.

24. BSC, за ствердженням її авторів, можна використовувати як інструмент:

- 1) реалізації стратегії;
- 2) стратегічного управління;
- 3) мотивації;
- 4) вірні відповіді 1-3;
- 5) немає вірної відповіді.

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що включають пізнавальні ігри, навчальні дискусії, рольові ситуації;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації;

- *дидактичні ігри* – метод імітації (наслідування, відображення) ухвалення управлінських рішень в різноманітних ситуаціях згідно правил, які вже розроблено або формуються самими учасниками, реалізується через самостійне вирішення здобувачами вищої освіти поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли є потреба самостійно опанувати новий зміст або шукати нові зв’язки в уже засвоєному матеріалі;

- *банки візуального супроводу* сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.

9. Форми контролю

Основними формами організації навчання під час вивчення дисципліни «Інформаційні технології в освіті» є лекції, семінарські (практичні) заняття, консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Відповідно до вище зазначених форм організації навчання формами контролю засвоєння програми є: самоконтроль, написання модульних контрольних робіт, реферату, виконання індивідуальних практичних завдань та іспит за період вивчення дисципліни.

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого вченою радою НУБіП України 27 грудня 2019 року, протокол № 5, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами на *два-три змістові модулі*.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму, результату експерименту, що можна оцінити чисельно, розрахункової чи розрахунково-графічної роботи тощо.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Після проведення проміжних атестацій з двох змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{дис}}, \quad (1)$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) (або годин), передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Формулу (1) можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n}. \quad (2)$$

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

- отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;

- отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напряму підготовки) у поточному навчальному році;
- отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;
- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;
- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Підсумкова атестація включає семестрову та державну атестацію здобувачів вищої освіти.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен (далі – *екзамен*) – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік (далі – *залік*) – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік – це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми навчальної чи виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл.1 «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України від 27.12.2019 р., протокол № 5 (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371).

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}. \quad (3)$$

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Управління стратегічним розвитком організації» для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.
3. Електронний навчальний курс
4. [Навчальний портал НУБіП України.](#)

12. Рекомендована література

Основна:

1. Балабаєва З. В. Демократичне врядування: поняття та сутність / З. В. Балабаєва // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Вип. 3 (31) – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007.
2. Берданова О.В. Стратегічне планування регіонального розвитку: Навч. посібник / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 96 с.
3. Вакуленко В.М., Мамонова В.В., Шаров Ю.П. Стратегічне планування на місцевому та регіональному рівнях: Навч. посібник. – Ужгород: Патент, 2004. – 198 с.
4. Василенко В.А., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 400 с.
5. Гончаренко Е.Н. Устойчивое развитие предприятия: методология, механизмы, модели: монография / Е. Н. Гончаренко. – Одесса: Атлант, 2014. – 382 с.
6. Головка Т.В., Сагова С.В. Стратегічний аналіз: Навчально-методичний посібник для самоствивч. дисципліни/За ред. проф. М.В. Кужельного. –К.: КНЕУ, 2002. –198 с.
7. Дробенко Г.О., Брусак Р.Л., Свірський Ю.І. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. – Львів: Сполом, 2001. – 118 с.
8. Запровадження стратегічного планування в Україні : зб. документів і матеріалів / укл. Валерій Тертичка. – К. : К.І.С., 2004.
9. Карпінський Б. А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння: монографія / Б. А. Карпінський. – Львів : Логос, 2005. – 496 с.
10. Карпінський Б. А. Концепція формування та розвитку державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти / Б. А. Карпінський. – Львів : ЛДФА, 2014. – 12 с.
11. Карпінський Б. А. Напрями розвитку управління людськими ресурсами в органах державної податкової служби / Б. А. Карпінський, Н. С. Залуцька // Україна : аспекти праці. – 2007. – № 2. – С. 46-51.
12. Карпінський Б. А. Стратегічний податковий менеджмент як механізм управління економічним розвитком держави / Б. А. Карпінський, Н. С. Залуцька // Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 2007. – № 4 (5). – С. 126-133.
13. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць. – Львів: НЛТУУ, 2012. – вип. 22.3. – С. 374-383.
14. Карпінський Б.А. Фундаменталізм прояву політичної непередбачуваності у фінансовому кліматі регіонів України Економічний

часопис-XXI / Б.А. Карпінський, В.О. Григоренко // Економічний часопис-XXI. – 2014. – №11-12. – С. 61-64.

15. Касьянова Н.В. Управління розвитком підприємства на основі кумулятивного підходу: концепція, моделі та методи: монографія / Н. В. Касьянова; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк: Купріянов В. С., 2011. – 375 с.

16. Класифікація загальнонаукових методів досліджень / Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. Т. 2. – С. 320–321.

17. Куйбіда В.С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В.С. Куйбіда, Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2009. – 108 с.

18. Лендшел М. Моніторинг та оцінювання стратегій і програм регіонального розвитку в Україні / М. Лендшел, Б. Винницький, Ю. Ратейчак. – К.: Вид-во «К.І.С.», 2007. – 120 с.

19. Максимова В.Ф. Сутність державного аудиту / В.Ф. Максимова, Ю.Б. Слободяник // Бізнес-інформ. – № 11. – 2013. – С. 319-323.

20. Мартиненко В. Демократичне врядування: проблеми теорії і практики / В. М. Мартиненко // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціація докторів наук з державного управління. – № 1. – Х. : ДокНаукДержУпр., 2010.

21. Методи наукових досліджень в державному управлінні / Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. Т. 2. – С. 320–321.

22. Методологія наукових досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.galsite.at.ua>

23. Методологія системного підходу та наукових досліджень : опорний конспект лекцій / І. М. Грищенко // навч.-методичн. видання. – ВІКТ ВП НУБіП України “БАТІ”, 2015. – 123 с.

24. Оберемчук В.Ф. Стратегія підприємства: Короткий курс лекцій .- К.:МАУП, 2000 .-128 с.

25. Оболенський О.Ю. Публічний аудит: цілі та економічний зміст / О.Ю. Оболенський, Н.І. Обушна // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Харків : Магістр, 2015. – Вип. 1 (48). – С. 84-92.

26. Осовська Г. В., Фіщук О. Л., Жалінська І. В. Стратегічний менеджмент: теорія та практика: Навчальний посібник .-К.:Кондор, 2003.

27. Пахаренко-Андерсон А. Промисловий зразок Європейського Союзу / А. Пахаренко-Андерсон // Інтелектуальна власність [Електронний ресурс]. – 6 2012. – No 6. – Режим доступу :

<http://www.intelvlas.com.ua/2011-01/12201-antonina-pakharenkoanderson-promislovi-zrazok>.

28. Питерс Б. Г. Глобализация, управление и его институты [Электронный ресурс] / Б. Г. Питерс. – Режим доступа: <http://www.stranaoz.ru/2004/2/globalizaciya-upravleniei-ego-instituty>.

29. Практичні інструменти регіонального та місцевого розвитку: Навч. посібник / [за заг. ред. В.А. Рач]. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2007. – 156 с.

30. Прокопчук Л.О. Стратегический менеджмент: учебник для вузов / Л.О. Прокопчук. – Спб: Изд-во Михайлова В.А., 2004. – 511 с.

31. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: Монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; відп. редактор І.А.Грицяк. – К. : “К.І.С.”, 2009. – 240 с.

32. Ставицький О. В. Особливості розвитку стратегічного управління в Україні / О. В. Ставицький // Ефективна економіка. - Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=646>

33. Стратегический менеджмент: учебник / пер. с англ. Н.И. Алмазовой. – М.: ООО «Издательство Проспект», 2003. – 336 с.

34. Стратегічне планування: Навч. посібник / О. Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.

35. Стратегічне програмно-цільове планування процесів соціально-економічного розвитку України :наук.-метод. посіб. / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : Євроатлантикінформ, 2006.

36. Сурмін Ю. П. Методологія аналізу ситуацій (Case study) / Ю. П. Сурмін. – К. : Центр інновації і розв., 1999. – 53 с.

37. Сурмін Ю. П. Теорія систем і системний аналіз : навч. посібник / Ю. П. Сурмін. – К. : МАУП, 2003. – 243 с.

38. Тимофеев В.М. Управління розвитком підприємства: навч. посіб. для студ. екон. спец. / В.М. Тимофеев, Г.С. Черноіванова; Укр. інж.-пед. акад. – Х.: Скорпіон, 2009. – 135 с.

39. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент: учебник / Р.А. Фатхутдинов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Дело, 2001. – 448 с.

40. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти: монографія / Ю. П. Шаров. – К. : Вид-во УАДУ, 2001.

41. Шаров Ю.П. Стратегічне планування та реалізація політики на центральному, регіональному та місцевому рівнях: Навч. посібник / Ю.П. Шаров. – К.: Центр навчальної літера- тури, 2004. – 56 с.

42. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699с.

Додаткова:

1. Антошкіна Л.І. Потенціал і розвиток підприємства: навч.-метод. посіб.: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.І. Антошкіна, О.Л. Горяча. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 450 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Пікус Р.В. та інші. Страхування: підручник / ред. В.Д. Базилевич; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
3. Довбенко В.І. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. / В. І. Довбенко, В. М. Мельник; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – 2-ге вид., випр. і допов. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2011. – 229 с.
4. Велика К.В. Розвиток інноваційно-орієнтованого промислового підприємства: фінансове та організаційне забезпечення: монографія / К. В. Велика, Т. І. Черкасова; Одес. нац. політехн. ун-т. – Одеса; Луганськ: Ноулідж, 2013. – 160 с.
5. Гибкое развитие предприятия: эффективность и бюджетирование / В. Н. Самочкин [и др.] ; отв. ред. В. Н. Самочкин; Академия народного хозяйства при Правительстве РФ. - 2 изд., доп. – М.: Дело, 2002. – 376 с.
6. Добикіна О.К. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. для самост. вивч. / О. К. Добикіна, Г. В. Ростовська; Донбас. держ. машинобуд. акад. – Краматорськ: ДДМА, 2010. – 92 с.
7. Єлецьких С.Я. Управління фінансово стійким розвитком підприємства: монографія / С.Я. Єлецьких; Нац. акад. наук України, Ін-т економіки пром-сті, Донбас. держ. машинобуд. акад. (ДДМА). – Краматорськ: ДДМА, 2012. – 475 с.
8. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: Навч. посіб. / Р.В. Пікус. – К.: Знання, 2010. – 598 с.
9. Практичні завдання з навчальної дисципліни "Потенціал і розвиток підприємства": для студ. напряму підгот. 0501 "Економіка і підприємництво" спец. 6.050100 "Економіка підприємства" всіх форм навч. / уклад. М. П. Мартіянова; Харківський національний економічний ун-т. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2007. – 38 с.
10. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі / О. В. Раєвнева ; Н.-д. центр індустр. пробл. розв. НАН України, Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 496 с.
11. Реген В. Управление комплексным развитием предприятия / В. Реген, Е. А. Ткаченко. – СПб.: Издательство Вернера Регена, 2006. – 254 с.
12. Робоча програма навчальної дисципліни "Управління розвитком підприємства" для студентів спеціалізації "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" всіх форм навчання / Харк. нац. екон. ун-т ; [уклад. В. Д. Рогожин]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 38 с.
13. Розвиток системи управління матеріальними ресурсами підприємства: монографія / [Хобта В. М. та ін.]; Держ. вищ. навч. закл. "Донец. нац. техн. ун-т". – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ", 2012. – 143 с.

14. Сабадирьова А.Л. Потенціал і розвиток підприємства: Навч. посібник / А.Л. Сабадирьова, О.М. Бабій, Т.В. Куклінова, Д.Є. Салавеліс. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013. – 343 с.

15. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посібник. – К.: Кондор; ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2004. – 200с.

16. Теорія та практика управління економічним розвитком підприємства: монографія: [в 2 т.] / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Кендюхова; Всеукр. спілка вчен.-економістів, Донец. нац. техн. ун-т. – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ", 2013. – Т. 1 / [Кендюхов О. В. та ін.]. – 2013. – 343 с.

17. Філіппова С.В. Бюджетування як механізм управління розвитком машинобудівного підприємства: монографія / С. В. Філіппова, М. О. Ананська; Одес. нац. політехн. ун-т, Ін-т бізнесу, економіки та інформ. технологій, Каф. обліку, аналізу і аудиту. – Луганськ: Ноулідж, 2013. – 206 с.

18. Филиппин И.В. Развитие промышленного предприятия: целеполагание и управление изменениями: монография / И. В. Филиппин; Нац. акад. наук Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк: Ин-т экономики пром-сти НАНУ, 2012. – 315 с.

19. Управління розвитком підприємства в інтеграційних умовах: колект. монографія / [Г.С. Баламут та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. В. Гринько; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпропетровськ: Біла К.О. [вид.], 2014. – 323 с.

20. Шегда А.В., Голованенко М.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління. – К.: Знання, 2008. – 271 с.

21. Верба В.А. Управління розвитком компанії: навч. посіб. / В.А. Верба, О.М. Гребешкова. – К.: КНЕУ, 2011. – 482 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційне представництво Президента України
www.president.gov.ua

2. Урядовий портал www.kmu.gov.ua

3. Верховна Рада України www.rada.gov.ua

4. Радник. Український юридичний портал <http://radnuk.info>

5. Державне управління справами <http://www.dus.gov.ua>

6. Журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»
<http://www.dy.nauka.com.ua>

7. Стратегічне планування в регіонах Європейського союзу
<http://www.cor.eu.int/home.htm>

8. Наукова бібліотека НУБіП України
(<https://nubip.edu.ua/structure/library>).

9. Навчальний портал НУБіП
(<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3375>).

України

Електронний навчальний курс:

<https://elearn.nubip.edu.ua/user/view.php?id=55773&course=2970>
